

Notatka informacyjna

WYNIKI BADAŃ GUS

Kultura w 2008 roku ¹

WYDATKI NA KULTURĘ

Wydatki na kulturę w 2008 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły zarówno nominalnie, jak też wzrósł ich udział w strukturze wydatków samorządów terytorialnych i budżetu państwa.

Wydatki publiczne, tj. wydatki budżetu państwa i samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2008 r. wyniosły 6798,1 mln zł (nominalnie o 14,7% więcej niż w 2007 r.), co w odniesieniu do PKB² stanowiło 0,58% (w roku poprzednim – 5928,4 mln zł, tj. 0,51%). Udział wydatków z budżetów jednostek samorządu terytorialnego w tych wydatkach wyniósł 78,8% (w 2007 r. – 79,0%).

Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego³ w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 38,98 zł, a ich udział w ogólnych wydatkach budżetu państwa – 0,53% (w 2007 r. – 0,52%). Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w budżetach samorządów terytorialnych⁴ w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 141,90 zł, a ich udział w ogólnych wydatkach z budżetów samorządowych – 3,73% (w 2007 r. – 3,66%). Wydatki bieżące z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowiły 79,8% wydatków ogółem z budżetu państwa w tym zakresie, a z budżetów samorządów terytorialnych stanowiły – 77,0%.

W strukturze wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, najważniejsze miejsce zajmowało funkcjonowanie muzeów (23,7%), działalność centrów kultury i sztuki (10,4%), teatrów dramatycznych i muzycznych (9,8%) oraz funkcjonowanie bibliotek (9,1%) i archiwów (7,9%).

W ramach wydatków samorządów terytorialnych w zakresie kultury najwięcej wydano na działalność domów i ośrodków kultury, świetlic i klubów – 26,6% i bibliotek – 19,2%, a także na funkcjonowanie teatrów – 13,5% i na działalność muzeów – 12,1%.

W 2008 r. udział wydatków na kulturę w łącznych wydatkach gospodarstw domowych wyniósł 3,5% (w roku poprzednim – 3,6%) i wahał się od 2,2% do 3,6% w poszczególnych grupach społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych. Przeciętne roczne wydatki na zakup artykułów i usług kulturalnych osiągnęły 381,47 zł na 1 osobę⁵. Najwyższe koszty związane były z korzystaniem z mediów elektronicznych. Średnie wydatki za abonament radiowy i telewizyjny

¹ W notatce przedstawiono najnowsze wyniki badań statystycznych z zakresu kultury, obejmujące m.in. dane o wydatkach na kulturę, działalności wydawniczej, funkcjonowaniu bibliotek publicznych, muzeów, teatrów i kin. Bardziej szczegółowe informacje zawarte są w publikacji „Kultura w 2008 r.”, która ukaże się we wrześniu br.

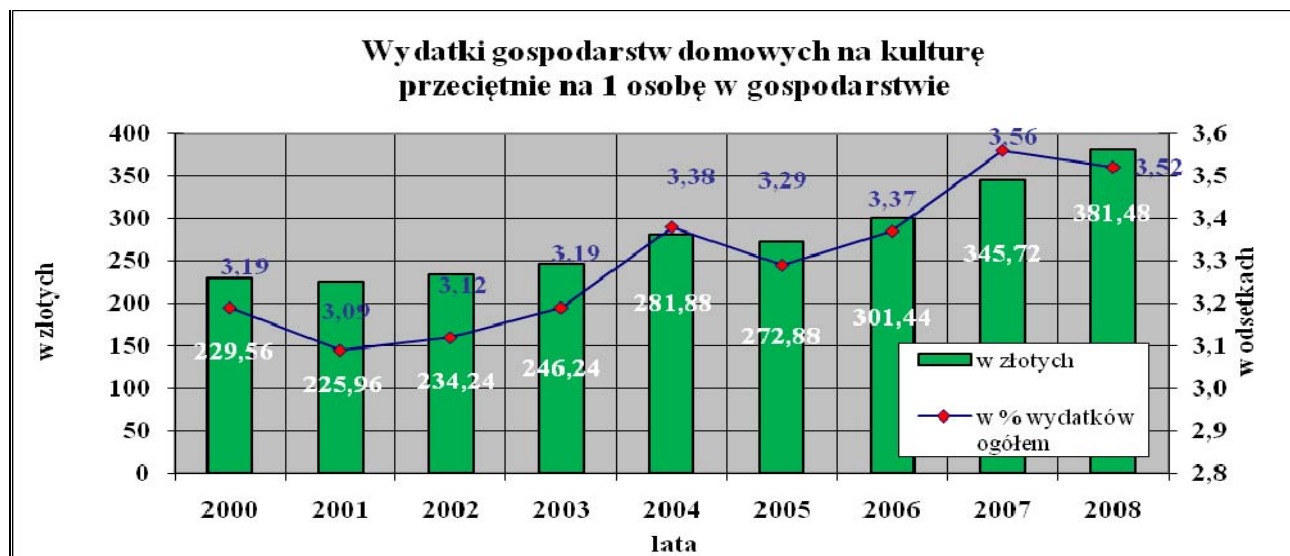
² Dane wstępne.

³ Łącznie z dotacjami i subwencjami dla jednostek samorządu terytorialnego.

⁴ Łącznie z transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego.

⁵ Wszystkie podane wydatki gospodarstw domowych dotyczą wydatków na 1 osobę w gospodarstwie.

wyniosły 40,68 zł, a za telewizję kablową – 93,00 zł i stanowiły odpowiednio: 10,7% i 24,4% wydatków gospodarstw domowych na kulturę. Na zakup odbiorników telewizyjnych wydano 50,64 zł (13,3% wydatków na kulturę).

Na gazety i czasopisma przeciętne gospodarstwo domowe wydało 41,88 zł (11,0% wydatków na kulturę). Na książki natomiast wydano 17,76 zł, ale wraz z podręcznikami do nauki kwota ta wyniosła 57,00 zł.

Na bilety wstępu do teatrów, instytucji muzycznych i kina wydano przeciętnie 14,04 zł (3,7% wydatków gospodarstw domowych na kulturę).

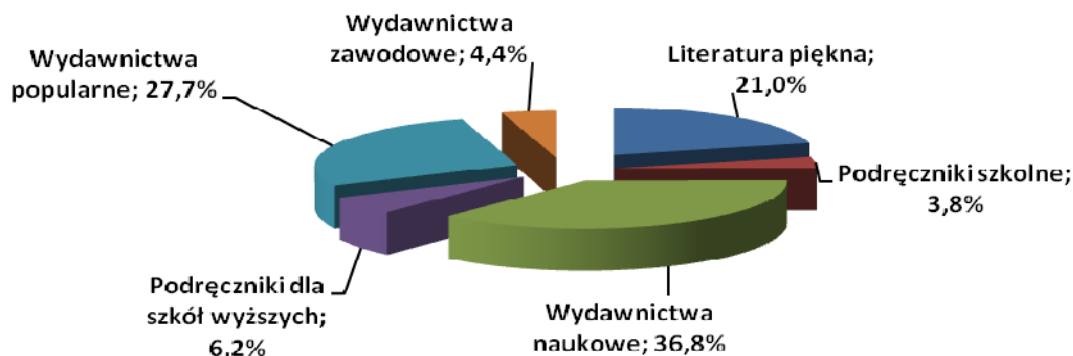
Najbardziej powszechnym wśród tzw. artykułów użytku kulturalnego jest odbiornik telewizyjny, który posiadało 98,5% gospodarstw domowych, a ponad połowa gospodarstw (55,9) dysponowała urządzeniem do odbioru telewizji satelitarnej lub korzystała z usług operatora sieci telewizji kablowej. W magnetowid lub odtwarzacz kaset wideo było wyposażonych 34,5% gospodarstw. Rozwój nowych technologii sprawia jednak, że odsetek ten stale zmniejsza się w ostatnich latach, podczas gdy wzrasta odsetek gospodarstw wyposażonych w odtwarzacz płyt DVD (47,7%) czy odtwarzacz MP3 lub MP4 (27,5%).

WYDAWNICTWA

Na rynku wydawniczym zaobserwowano w 2008 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, zarówno wzrost liczby wydawanych tytułów książek (o 12,0%) jak i ich nakładów (o 9,6%). Wydano 28,2 tys. tytułów książek o łącznym nakładzie 85,0 mln egzemplarzy. Na 100 mieszkańców przypadały więc przeciętnie 223 egzemplarze wydanych w 2008 r. książek. Nieznacznie zmniejszył się – z 3,1 tys. egz. do 3,0 tys. egz – przeciętny nakład jednego tytułu. Wzrosła też (o 14,1%) liczba tytułów wydań pierwszych, które stanowiły 86,9% wszystkich wydanych pozycji.

Zmniejszyła się w porównaniu z 2007 r. zarówno liczba tytułów jak i nakładów podręczników szkolnych (odpowiednio o 14,6% i 10,9%). W pozostałych grupach wydawnictw odnotowano natomiast wzrost liczby tytułów i nakładów, odpowiednio: wydawnictw naukowych – o 14,9% i 10,5%, popularnych – o 13,0% i 10,0%, zawodowych – o 20,2% i 72,4%, podręczników dla szkół wyższych – o 9,1% i 6,0%, literatury pięknej – o 11,3% i 19,2%.

Książki i broszury wydane w 2008 r. - struktura wydanych tytułów

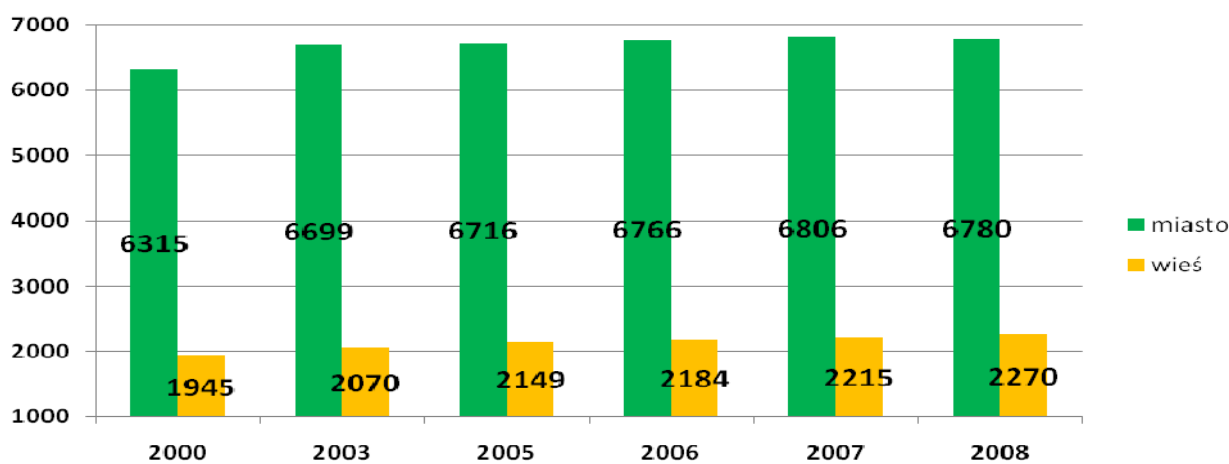

W 2008 r. wydawano 58 tytułów gazet, a ich łączny nakład globalny wyniósł 1220 mln egzemplarzy i był niższy o 5,1% w stosunku do roku poprzedniego. Odnotowano 7,2 tys. wydawanych w Polsce tytułów czasopism (wzrost o 4,1%), a ich łączny nakład globalny – 1616 mln egzemplarzy – wzrósł o 5,4%. W porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszył się nakład gazet w przeliczeniu na 1 mieszkańca – z 34 do 32 egzemplarzy, a czasopism wzrósł – z 40 do 42 egzemplarzy.

BIBLIOTEKI

Liczba placówek bibliotecznych w sieci bibliotek publicznych – bibliotek, ich filii i punktów bibliotecznych zmniejszyła się o 132 placówki w porównaniu z 2007 r.

Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną

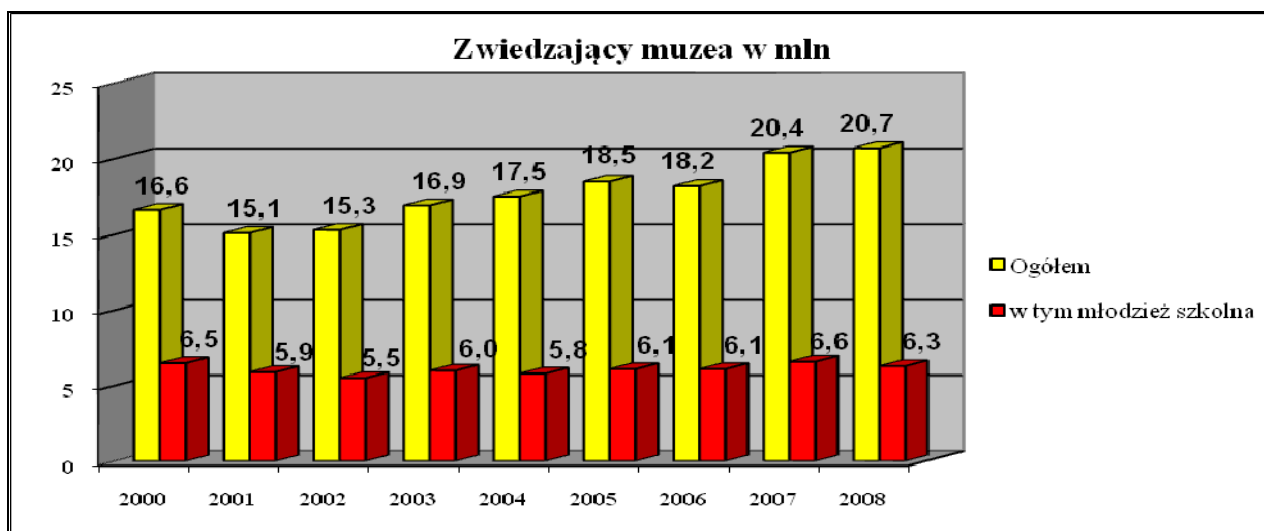
Po raz kolejny zanotowano spadek liczby zarejestrowanych czytelników. Ich liczba zmniejszyła się o 2,8%, osiągając 6,5 mln osób. Najliczniejsza wiekowo grupa czytelników w bibliotekach publicznych to dzieci i młodzież do lat 19 (42,4%), a wśród czytelników podzielonych według zajęcia – uczniowie (44,4%). W porównaniu z rokiem poprzednim udział ww. grup wśród czytelników bibliotek publicznych obniżył się w obu przypadkach o 1,1 pkt.

Wraz ze zmniejszeniem się zbiorowości czytelników bibliotek publicznych, liczba wypożyczeń księgozbioru wyniosła 123,2 mln wol. i zmniejszyła się o 3,5% w stosunku do 2007 r. (w miastach o 3,4%, a na wsi – o 3,8%). Zmniejszyła się także liczba udostępnionych na miejscu książek i czasopism (o 7,7%) oraz zbiorów specjalnych (o 4,5%). Jednym z powodów obniżenia się liczby wypożyczeń, a także udostępnień zbiorów na miejscu są zwiększające się możliwości korzystania z Internetu, gdzie można przeczytać gazetę, wyszukać artykuł z czasopisma i coraz częściej skorzystać z oferty książkowej i zamieszczonych w sieci licznych encyklopedii, leksykonów i opracowań.

Mimo opisanych powyżej tendencji spadkowych, liczba korzystających z bibliotek publicznych jest jednak nadal niemała – wciąż korzysta z nich ponad 17% populacji. W odpowiedzi na oczekiwania osób korzystających z bibliotek publicznych, z roku na rok zwiększa się liczba placówek bibliotecznych wyposażonych w komputery i oferujących dostęp do Internetu. W 2008 r. w komputery było wyposażonych 67,2% bibliotek i filii bibliotecznych. Z ogólnej liczby komputerów będących w wyposażeniu bibliotek, do użytku czytelników przeznaczono 55,3% (wśród nich 90,4% z dostępem do Internetu).

MUZEA I GALERIE

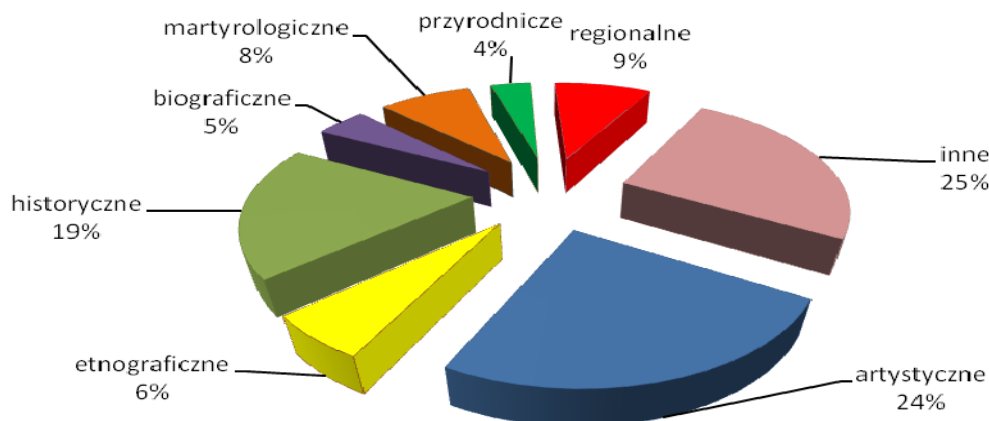
W 2008 r. muzea zaprezentowały 4,6 tys. wystaw czasowych i objazdowych, w tym 0,2 tys. wystaw zagranicznych.

Muzea i wystawy muzealne zwiedziło 20,7 mln osób (o 1,4% więcej niż w roku poprzednim), w tym 6,3 mln młodzieży szkolnej w zorganizowanych grupach (spadek o 5,1%). Odsetek młodzieży szkolnej wśród zwiedzających wyniósł 30,3%.

W 2008 r. w muzeach zorganizowano 7,0 tys. odczytów, 71,2 tys. lekcji muzealnych, 17,9 tys. seansów filmowych i 4,7 tys. koncertów. W wydarzeniach tych uczestniczyło łącznie ponad 3,9 mln osób.

Zwiedzający muzea w 2008 r. według rodzajów muzeów

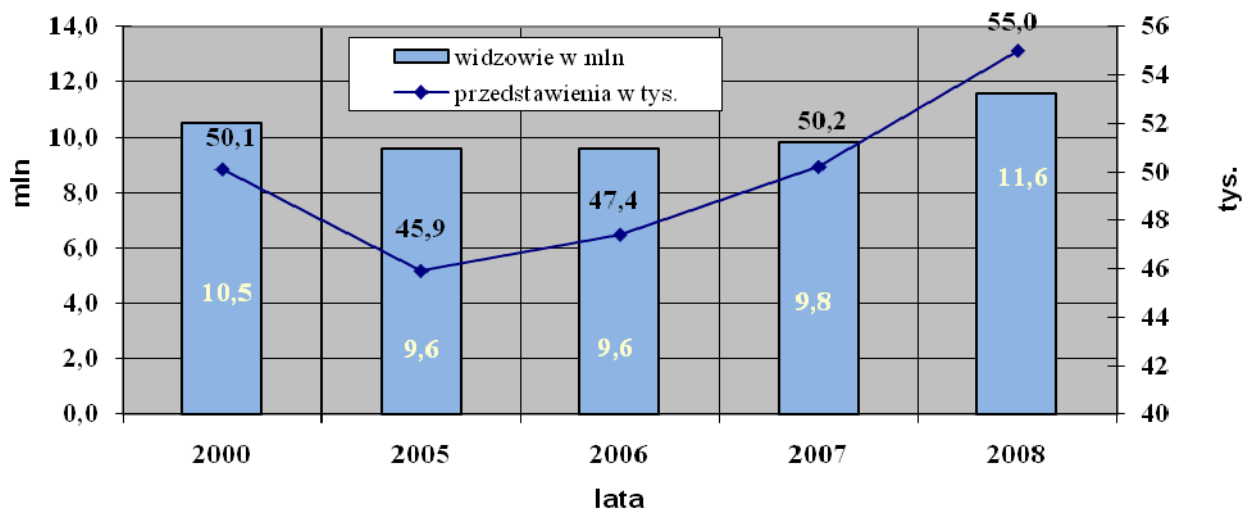

Galerie i salony sztuki przygotowały 3,8 tys. wystaw (w tym 0,4 tys. tzw. nowych mediów), które zwiedziło 3,4 mln osób. Zorganizowano 2,1 tys. odczytów i prelekcji, 1,7 tys. spotkań autorskich, 6,2 tys. pogadanek na wystawach i 1,2 tys. seansów filmowych, w których uczestniczyło 0,6 mln osób.

TEATRY

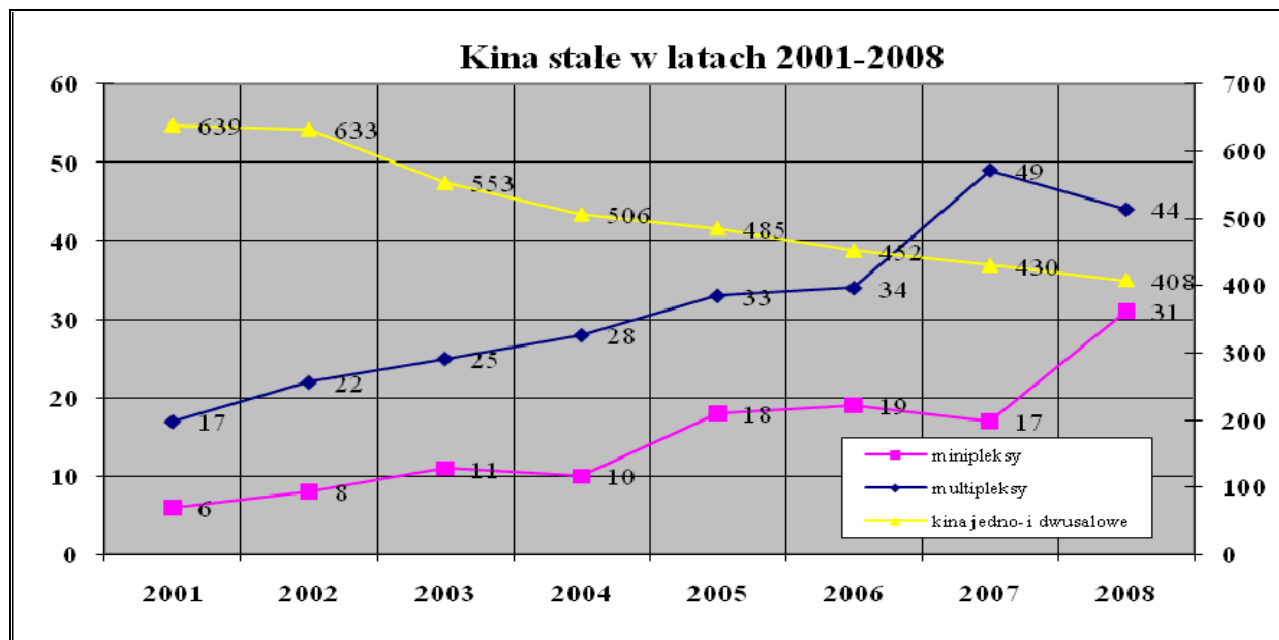
W 55,0 tys. przedstawień i koncertów prezentowanych przez teatry i instytucje muzyczne w 2008 r. uczestniczyło 11,6 mln widzów i słuchaczy. Teatry dramatyczne, lalkowe i muzyczne przedstawiły 642 widowiska premierowe, w tym 568 premier w teatrach dramatycznych i lalkowych. Zwiększyła się o 9,3%, w porównaniu z 2007 r., liczba przedstawień i koncertów, a liczba widzów i słuchaczy wzrosła o 17,8%.

Przedstawienia i widzowie w teatrach i instytucjach muzycznych

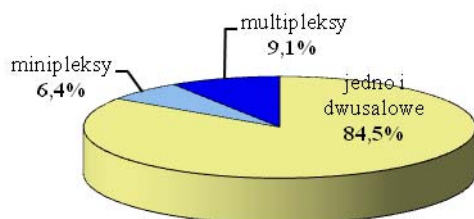
KINA

W 2008 r., podobnie jak w roku poprzednim, odnotowano wzrost liczby widzów w kinach, do czego przyczyniło się pojawienie się w repertuarze kilku wyjątkowo popularnych superprodukcji, dalszy rozwój sieci kin wielosalowych zlokalizowanych głównie w centrach handlowych oraz wzrost liczby tytułów wyświetlanych jednocześnie w jednym kinie.

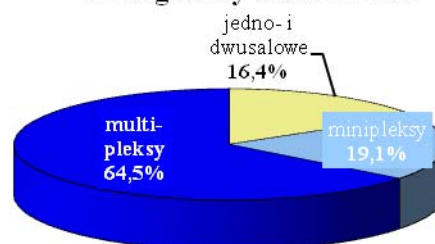

Według stanu w dniu 31 XII 2008 r. funkcjonowały 492 kina. Kina stałe dysponowały 1043 salami i 249,5 tys. miejsc na widowni (o 2,2% więcej niż w roku poprzednim). W ciągu roku odbyło się 1,3 mln seansów filmowych (wzrost o 11,4% w porównaniu z 2007 r.). Jednocześnie o 4,2% zwiększyła się liczba widzów w porównaniu z rokiem poprzednim i wyniosła 35,2 mln osób (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – 924 osoby).

Kina stałe według liczby sal w 2008r.

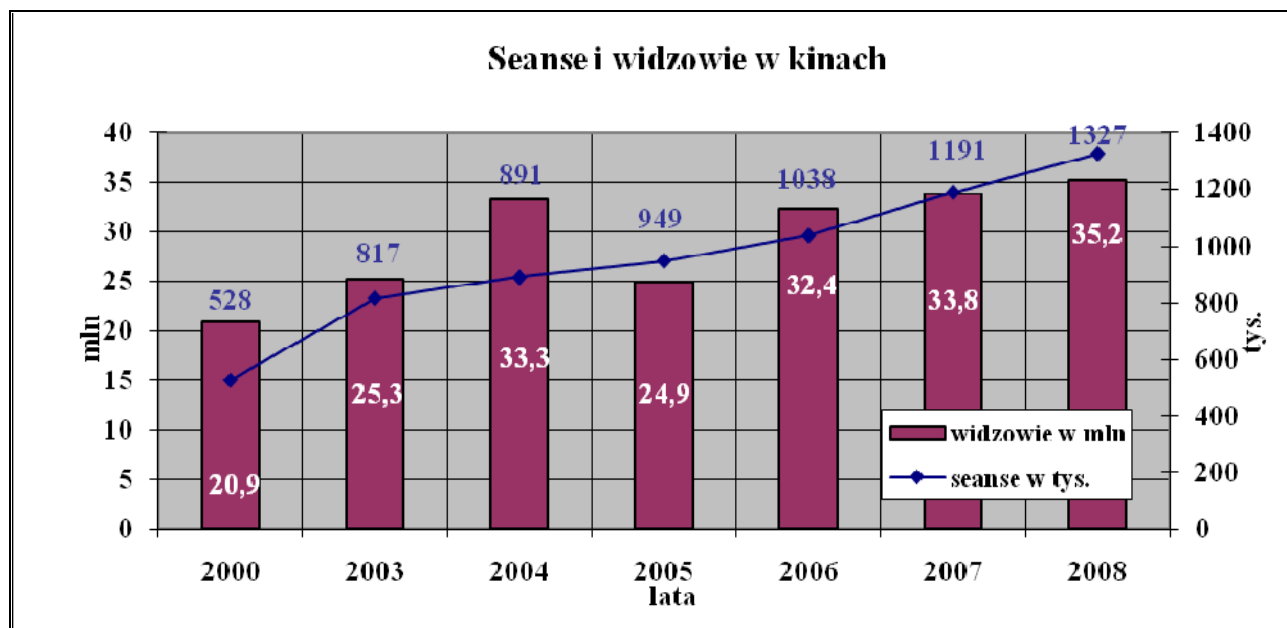

Widzowie w kinach stałych według liczby sal w 2008 r.

W 2008 r. wprowadzono do rozpowszechniania w kinach 36 nowych filmów polskich. Cieszyły się one ponadprzeciętną popularnością, gdyż obejrzało je 24,0% ogólnej liczby widzów, a stanowiły 19,0% ogólnej liczby wszystkich seansów kinowych.

Wśród 244 filmów zagranicznych nowowprowadzonych do rozpowszechniania w kinach w 2008 r. dominowały filmy produkcji amerykańskiej (117 tytułów), które obejrzało łącznie 16,5 mln osób, tj. blisko połowa (46,9%) kinowych widzów.

RADIO I TELEWIZJA

W 2008 r. audycje w programach ogólnopolskich i regionalnych nadawało 17 ośrodków regionalnych radiofonii publicznej oraz 16 oddziałów terenowych telewizji publicznej. Ponadto działały jednostki prywatne, na podstawie otrzymanych od Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji 257 koncesji radiowych i 7 telewizyjnych na rozpowszechnianie programów drogą naziemną, 2 koncesji radiowych i 56 telewizyjnych na rozpowszechnianie programów drogą satelitarną oraz 194 koncesji dla operatorów sieci telewizji kablowej.

Liczba abonentów radiowych wyniosła 7,3 mln, a telewizyjnych – 7,1 mln. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców liczba abonentów radiowych zmniejszyła się z 205 w roku poprzednim do 193, a abonentów telewizyjnych z 198 do 186. Zmniejszyła się też z 4,3 mln do 4,1 mln liczba odbiorców telewizji kablowej (ze 113 do 108 abonentów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców), obsługiwanych przez 284 przedsiębiorców świadczących usługi w zakresie telewizji kablowej.

ZRÓŻNICOWANIE W KORZYSTANIU Z KULTURY: MIASTO - WIEŚ

Nadal obserwuje się istotne różnice zarówno w dostępie do instytucji kultury jak i w stopniu korzystania z nich w poszczególnych województwach oraz w miastach i na wsi.

Nadal też praktycznie wszystkie profesjonalne instytucje sceniczne zlokalizowane są w dużych miastach, podobnie jak kina i galerie. Liczba ludności przypadająca na 1 placówkę biblioteczną na wsi w ciągu minionej dekady wzrosła niemal o 1/3, podczas gdy w miastach – niewiele ponad 1/10. Infrastruktura kulturalna w miastach i na wsi jest silnie zróżnicowana, podobnie jak wielkość i różnorodność oferty instytucji kultury.

Zróżnicowanie kulturalne między miastem a wsią (na 1000 ludności)

Wyszczególnienie	2000		2003		2005		2006		2007		2008	
	m	w	M	w	m	w	m	w	m	w	m	w
Miejsca w czytelniach ^{ab}	2,25	3,87	2,23	3,83	2,26	3,78	2,26	3,80	2,28	3,77	2,32	3,70
Księgozbiór w wol. ^{ab}	3326	3816	3337	3799	3389	3784	3414	3775	3425	3764	3449	3700
Wypożyczenia w wol. ^{ac}	4479	2726	4637	2795	4374	2628	4154	2526	3946	2407	3819	2307
Miejsca w kinach stałych ^b	9,2	0,6	9,5	0,5	9,8	0,4	9,7	0,4	10,2	0,4	10,5	0,4
Widzowie w kinach ^c	871	17	1052	34	1363	34	1043	26	1426	34	1488	36

a W bibliotekach publicznych. *b* Stan w dniu 31 XII. *c* W ciągu roku.

Opracowanie:

Stanisław Radkowski, konsultant w Wydziale Statystyki Edukacji i Kultury